

Б. О. ПИРЯТИНСЬКИЙ

ДЕСЯТНИК ЛЮЛЬКА

"БО ВІЙНА ВІЙНОЮ"

ЖАРТ НА 3 ДІ

**НАРОДНЯ ДРУКАРНЯ
Вінніпег, Ман., Канада**

Б. О. ПИРЯТИНСЬКИЙ

ДЕСЯТНИК ЛЮЛЬКА

"БО ВІЙНА ВІЙНОЮ"

ЖАРТ НА 3 ДІІ

**НАРОДНЯ ДРУКАРНЯ
Вінніпег, Ман., Канада**

О С О Б И :

ГРИЦЬКО ЛЮЛЬКА, десятник У. С. С.,
ПИЛИП ВОРЧИК, ц. к. цугсфірер,
ЯНДРУХ ПЕРИНКА, добрий чоловік
ПАЛАЖКА ГОРІШНА, бабуся,
ГАНДЗЯ ПЕРИНКА, молодниця,
КАТЕРИНА, козир-дівчина,
ОЛЕСЯ, дівчина од серця,
МАРУСЯ, дівчина як малина.

ПЕРША ДІЯ

Дорога. Праворуч вона розходиться. Там і дороговказ із двома табличками: “До Вишнівців” і “До Черешнівців”. Дополудня в травні. Край дороги, ще перед дороговказом, беріг піднімається дещо вгору.

1. ЯВА

ГРИЦЬКО (йде зліва. Через плечі в нього гітара. Мазепинка на голові перехилена в нього в бік, поверх коміра на блюзі — білий комірець. Зупиняється перед дороговказом. Чухається в потилицю). Маєш, бабо, кльш...! Хм...! Ну й його трястя...! Куди ж мені тепер? Куди? Хм...! Ось тобі й відпустка... Хотів би чоловік її гарненько використати а тут і незнатоньки, куди вдаритись... (Показує рукою вбік Вишнівців). Там, скажемо -- пироги... а тут (вбік Черешнівців) дуже можливо — галушки... (Призгадувався). А може й голоубці... Ну, а ти вибірай, хоч й лусни... Ех, і життя, воєнне... Хоч сідай та плач... Щож, таки та! (Сідає на березі й здіймає зі себе гітару. Грає й співає наче сумно, з гримасами).

“Зелений дубочку, ного похилився?
Молодий козаче, чого зажурився?
Молодий козаче, чого зажурився?
Чи коні пристали, чи з дороги збився?

(Кидає грати, підпірає бороду долонею й дивиться перед себе. Крутить палицю в руках, ними докупти).

2

ПИЛИП (іде зправа. Через плече в нього кріс. Насвистує на ході: “Якби не Маруся...”)

ГРИЦЬКО (на radoщах): О! Пилипо! Дай Боже здоровля, вуйку!

ПИЛИП (раптом зупиняється й швидко дивиться на Грицька): Вас?!

ГРИЦЬКО: Капуста й квас, вуйку!

ПИЛИП (дуже сердито): Вуйку...! Що зо "вуйку"? Який "вуйку"? Котрив "вуйку"? Нема жадного "вуйка"! Який я тобі "вуйку"

ГРИЦЬКО (підводиться з берега й підходить до Пилипа. Гладить його примирливо по плечу). Та це я нас тільки так...

ПИЛИП (люто скидає Грицькову руку з плеча): Абтре-тен! А по другому, як ти смієш, молокосусе один, чіплятися до мене, коли бачиш, що я в службі? Га? Чи ти знаєш, що я тебе можу тут зараз 'приарештувати'?

ГРИЦЬКО: Ой, та бо ви гострі неначе комар. Я до вас із доброго серця, як свій до свого, а ви вже й стріляти до мене хотіли б...

ПИЛИП (дещо м'якше): А по чім же ти знаєш, що я свій?

ГРИЦЬКО: Та ж чую, йде добрий чоловік і свище собі по під вуса: "Як би не Маруся", то й гадаю собі, треба забалакати до нього по людському, поспитати про де-що, порадитись...

ПИЛИП (лагідніє): Маєш щастя, що ти так само цугсфірер, як і я... а то...

ГРИЦЬКО (перебиває): Не цугсфірер, тільки десятник...

ПИЛИП: Е, то ви собі там так попереживали в тих Січових Стрільців, а на правду, то має бути таки "цугсфірер" і вже. Та я й не дивуюся, бо що там такі молокососи, ось хочби, як і ти, можуть ліпшого вигадати...

ГРИЦЬКО: Та воно й правда... В мене всього навсього 26 рочків...

ПИЛИП: А видиш... А ти "вуйку" та "вуйку"... Чоловіка може ясний дідько взяти.

ГРИЦЬКО: Та що ви, ой... ой. А де ж я посмівби жартувати з такого славного "воська", як "ляндштурма". Ви ж у "ляндштурмі", правда?

ПИЛИП (гордо покручує вуса): Авжеж, таки хочеш знати, нема "воська" над "ляндштурму"...

ГРИЦЬКО: А... а...а... та ж певно...

ПИЛИП: А видиш!

ГРИЦЬКО: А тепер я вас прошу: Будьте моїм рідним вуйком! Ви ж старий чоловік, а я молокосос... Будьте! (Перехилиє з просьбою голову). Будьте!...

ПИЛИП (уже добряче): Ну, це вже що іншого...

ГРИЦЬКО: Згода!?

ПИЛИП: Та ну... ну...

ГРИЦЬКО: Спасибі, вам, вуйку...

- ПИЛИП (подає йому руку): Нічого! "Штама"! (Салютує). Цугсфірер Пилип Ворчик
- ГРИЦЬКО: "Штама"! (Салютує). Десятник Грицько: Люлька. (З. зу подають собі руки).
- ПИЛИП: Тепер же ти й кажи: Що ти хотів питати? В чому порадитись хотів?
- ГРИЦЬКО: Це так, вуйку: Я дістав відпустку на два дні. Додому, знаєте, мені далеко, отож гадаю собі, треба десь у перше ліпше село заглянути. Чоловік, знаєте, голодний, а десь, гадаю собі, є ж якісь пироги, галушки, мед, сало і взагалі...
- ПИЛИП: От раз...! То махай...!
- ГРИЦЬКО: Добре вам казати, махай, але куди...?
- ПИЛИП: Якто куди? Аво село перед тобою...
- ГРИЦЬКО: Еге, коби то й село... А то...
- ПИЛИП: ... Що?!
- ГРИЦЬКО: Та відразу аж два села... І не знати, та не відати, куди ліпше "махати" мені...
- ПИЛИП: Е, як так то я не знаю, що тобі тут і радити. Оба села гарні. І в Черешнівцях люди гарні та й у Вишнівцях не погані. Хрещені...
- ГРИЦЬКО: Ось тобі й рада... Ну, стривайте ж... А ваша зідки?
- ПИЛИП: Яка "ваша"?
- ГРИЦЬКО: Ну, а та, що ви про неї співали... Та Маруся, вуйку, правда? (плеще його по плечу).
- ПИЛИП (сміється збентежено): Ги... ги... ги... Та от..
- ГРИЦЬКО: Біда з жінками... правда вуйку? (Приспівує):
- "А що ще найгірше
— вісьта вїо,
Прийдесь погібати —
— гайта вїо,
Бо не можна собі із бабами,
із жінками, із дівками ради дати".
— Бо війна, війною, гайта вїо...
- ПИЛИП (перебиває): Тпр...р...у — гов...в...! Баба йде!
- ГРИЦЬКО: Де? Де? (Оглядається), Ага! (Пускається ліворуч).
- ПИЛИП (зупиняє його). Гальт, смаркачу, то я буду з нею балакати!
- ГРИЦЬКО: Самої тої... А я що?

ПИЛИП (гороїжиться): Ти маеш слухати молокососе!
Мушиш слухати свого рідного вуйка...-

ГРИЦЬКО (з рукою на серці). Не можу, вуйку...

ПИЛИП: То я тебе не хочу знати, як ти не хочеш мене слухати!

ГРИЦЬКО (із рукою на серці, драматично): Вуйку! У коханні можна слухати тільки голосу серця...

ПИЛИП: "Абтретен", смаркачу! Ось і вона вже! (Пригладжує вус, поправляє мундір).

ГРИЦЬКО (поправляє обіруч шапку на голові, стягає блюзу в діл і подається враз із Пилипом уперід, дожидаючи):

ПИЛИП: Отже, гляди! Я! (Показує на себе).

ГРИЦЬКО: Ні! я! (показує на себе).

ПИЛИП (сердито до нього): Я! Ти, "абтретен"!

ГРИЦЬКО (глумливо): Самої тої! Я!

ПИЛИП: "Абтретен", кажу тобі!

ГРИЦЬКО: Вигадали... вуйку... Аяк-же! (Оба сперечаються).

З Я В А .

ОЛЕСЯ (йде зліва): Господи, що це вони... битись будуть, чи що? (Пристає. Супротивники не бачуть її).

ПИЛИП (тупає ногою): А я тобі кажу, що я! Вона моя! Я її перший побачив!

ГРИЦЬКО: І не говоріть. Вона моя, Ви вже за старі, о...!

ПИЛИП (аж підскочив): Що? Я за старий? Та я таких як ти ще повні кишені понабираю й навіть не почую.

ГРИЦЬКО (глумиться): Хм... Хто б сказав... Не може бути...! А я не знав! Шкода балачки вуйку. (Запримітив Олесю).

ОЛЕСЯ: Та чого-ж бо ви, панове, вояки...

ГРИЦЬКО (підбігає до неї й салютує): Дай Боже добридень!

ОЛЕСЯ: (посміхається): Доброго здоровля!

ГРИЦЬКО: А куди-ж ви так посп...

ПИЛИП (повагом підходить до Олесі, відпихає набік Грицька й салютує довго): Сервус, мадам! Поздоровляє Вас цугсфірер Ворчик. Не слухайте цього молодика. (Хитає головою вбік Грицька). Він вам самі дурниці плів. Що іншого я, правда?! (Випинає груди, викидає ногу на "спочинь" і повертає бундючно голову вбік. Підкручує вуса).

ОЛЕСЯ: Здорові були й ви пане вояк...

ПИЛИП: Правда, що ліпший із мене кавалір, ніж той молодий? Га?

ОЛЕСЯ: Ну... щеби...

ПИЛИП (на radoщах): Ги.. ги.. и.. ги..! (Підкручує вуса).

ГРИЦЬКО: Вуйку, не гнівайтесь, але... (хоче його відсунути).

ПИЛИП (гостро): “Абтретен”! “Вайтер маршірен”! (Відштовхує Грицька й махає пальцем). Як не будеш слухати, виречусь тебе! (До Олесі): Слухайте, чорнобривко! Цугсфірер Ворчик хоче вам сказати мудре слово... (Обіймає її обережно за стан).

4. Я В А .

ПАЛАЖКА (йде з того боку, що Оlesia. Підпирається ціпком. Побачила біля Олесі вояків і зстрахом зупиняється. Отвирає рот із дива).

ОЛЕСЯ: Пустіть, пане цугсфірер, бабуня бити ме...

ПИЛИП (не похочує): Що там бабуня. Хто б там боявся бабуні... Ніхто не бачив бабуні...

ПАЛАЖКА (наче їй мова вернулась): А... а.. а..! Ратунку! Люде добрі, ратуйте! Гвавт! Гвавт... Ратуйте внуку! Ратуйте внуку! (Вимахує ціпком і пускається до Пилипа): Геть! Розбійнику! Чого ти в неї хочеш? Га? Чого...о...о? Гвавт!

ПИЛИП (відскочив від Олесі і заслонюється руками перед Палажчиним ціпком). Бабусю! Бабуню! Бабусечко! Та я нічого! Та я їй Богу нічого! (Відмахується далі).

ПАЛАЖКА: Якто нічого? Гвавт! Чого ліз до неї? Та я тобі... осьтут.. розбійнику...! Дитину нападати? Га?

ПИЛИП: Годі, бабусю, кажу вам, що я нічого...

ПАЛАЖКА: Знаємо вас, добре знаємо. Я тобі... (все ще вимахує ціпком). А й тобі! (Кидається до Грицька).

ГРИЦЬКО (підносить швидко руку в гору): О, нема... — нема... Я дуже перепрошую! Я стояв собі спокійно збоку! Я дуже перепрошую!

ПАЛАЖКА (кричить): Всі ви однакові! (Знову до Пилипа). Гадаєш може, що я боюся твоєї “фузиї”? Ти старигане! А він до дівчини! А ти... (Лютю махає патиком).

ПИЛИП (витягає руку перед себе й кричить): “Гальт”! “Гальт”! Послухайте перше, що вам скажу! “Гальт”.

ПАЛАЖКА (недовірливо): Ну... ну... кажи... хоч я... (дещо втихає).

ПИЛИП (підступає до неї й дивиться на неї пильно): Слухайте!

ПАЛАЖКА (відступається дещо й заслонюється ціпком): Тільки не так... зблизька...!

ПИЛИП: То я вас від Москалів бороню, то я за вас свої груди наставляю, а ви мене розбійником прозиваєте?

ПАЛАЖКА (збентежено): Га? Як кажеш?

ПИЛИП: То я за вас всіх, прокляту "цівільбанду" свою голову під люті кулі наставляю, мучуся, страждаю, а ви до мене з патиком? Га? Що?

ПАЛАЖКА: Чекай же... чекай... Я не знала...

ПИЛИП: Свою родню покинув, жінку, діти дрібненькі...

ПАЛАЖКА: Дрібненькі діти? Жінку? (підносить руку до носа).

ПИЛИП: Господарство, все покинув, аби не пустити Москалів сюди...

ПАЛАЖКА (голосно підтягає носом зі зворушення): Я не знала... я забула...

ПИЛИП (бе себе в груди): То я за вас тут свою кров проливаю, а ви...

ГРИЦЬКО: Ая, ая, вони свою кров проливають! Геть усю пролили...! О, вже тільки мало-що її лишилося, отак на гірку годину...

ПАЛАЖКА (голосно хлипає): Бідні ви... Бідачиська... А я дурна гадала... Простіть мені старій, дурній! Вибачайте!

ПИЛИП (гордо самопевно): Но... но...! Не плачте! Я вам прощаю!...

ПАЛАЖКА (втирає сльози): Спасибі! Ходімо Олесю... Не гнівайся, синку на мене стару... Бувайте здорові! (Іде геть із Олесю, що оглядається ще кілька разів і посміхається).

ПИЛИП: Ідїть з Богом!

5. Я В А .

ГРИЦЬКО: Ну, й що вуйку? (Регоче).

ПИЛИП (здіймає шапку й утирає піт із чола. Глибоко відсапує): А то відьма стара! А то кочегга суха! Пес її знав, що надїде... Хм..! Тьфу!

ГРИЦЬКО: Але ви хоробро боронили рідний край від Москалів..!

ПИЛИП (все ще втирає чо́ло): А то влопався християнин!

Ігі! (Глипнув на сонце. Поквапцем). Мушу вже йти!
Бувай же... як там тобі...

ГРИЦЬКО: Грицько, вуйку!

ПИЛИП: Грицьку! Як ідеш до Черешнівців то я тебе там
завтра найду. (вказує головою вбік Черешнівців). Зав-
тра я знову туди піду...

ГРИЦЬКО: Тримайтеся mocno, вуйку! (Стискають собі
руки).

ПИЛИП (іде).

6. Я В А .

ГРИЦЬКО: В дорогу хлопче! Ні, таки мабуть треба туди,
куди пішла ця Олеся..! Гарна дівчинка! Ще й підмор-
гувала чогось до мене. Ходом р...р... руш! (Виходить).

Завіса.

ДРУГА ДІЯ

Галява в саду. Обабіч й посередині густий, не дуже
високий вишник. За вишником яблуні. Вже вечір.

1. Я В А .

ГРИЦЬКО (й Олеся входять зліва): Ага! Я й призабув!
Вас уже знаю, а ви мене ще ні. (Стає на "позір" і са-
лютує): Десятник Люлька!

ОЛЕСЯ: Велика почесь для мене. Джигун із вас неаби-
який...

ГРИЦЬКО: Нічого не шкодить...

ОЛЕСЯ: Але скажіть ви мені, як ви пізнали мене. Ви-ж
усього раз мене бачили...

ГРИЦЬКО: О, таку, чорноброву кралю, як ви, не можна
забути...

ОЛЕСЯ: Не смійтеся...

ГРИЦЬКО: Нема сміхів-хіхів! Без жартів! Таку кралю,
як ви, то хіба тільки на картинах можна бачити. Хо-
чете знати, то я від самого полудня ні про що інше не
думаю тільки про вас.

ОЛЕСЯ: Найгірше...

ГРИЦЬКО: Не найгірше, тільки найліпше. За той час я
вже навіть пісню про вас вигадав...

ОЛЕСЯ: Ну, й вигадали...

ГРИЦЬКО: Та їй-Богу! Ось, послухайте! (Співає з гітарою).

“Без тебе, Олесю, пшеницю возити,
Без тебе, Олесю, тяжко в світі жити;
Як день так ніч, то рве душу,
Я до тебе прийти мушу,
Хоча й не раненько
Олесю, серденько”...

ОЛЕСЯ: Спасибі вам. Дуже гарна після. Я вже десь її чула й начебто знаю.

ГРИЦЬКО: Не може бути! Ага вже знаю! То ви певно від мене її навчилися!

ОЛЕСЯ: Коли? Ми-ж сьогодні перший раз бачимось...

ГРИЦЬКО: Правда... правда... Гм... дивний випадок... Чудо... можна сказати... (Замислився).

ОЛЕСЯ: Не журіться... Ви й без цього гарний хлопець...

ГРИЦЬКО (збентежено): Нічого не шкодить...

ОЛЕСЯ: Ще би... Та ви, ось оповідайте що небудь... Як жеж там на війні?

ГРИЦЬКО: Дякую! Нічого собі. Менш більш ось так сорокато... Взагалі... Та я вам скажу, що в такий гарний вечір замість оповідати всякі небиліці, то ліпше відай... тойво... взагалі...

ОЛЕСЯ: Що?!

ГРИЦЬКО: Н..н..но..о.. Взагалі.. Ось, слухайте тільки, як сходить місяць, он, о... о... А ось дивіться як виспіває гунцвот-соловейко...

ОЛЕСЯ: Та де ж то соловейко... то горобець... мабуть...

ГРИЦЬКО: Може бути... Е, то все одно... Як звав, так звав, аби співав... Правда? О, стрівайте! А цьої ще напевно не знаєте! Це нова, стрілецька... (Співає під супровід гітари):

“Маєва нічка, леготом дише,
Ген співа соловейко,
Пісня кохання до сну колише,
Ой, люлі, мое серденько,
Ой, люлі, люлі, люлі,
Спи, серце мое, спи.
До сну колишуть туї
Ой, люлі, серце мое”...

ОЛЕСЯ (розмірялась): І справді який гарний вечір!...

ГРИЦЬКО: А я що казав? А видите! Вечір такий, що хоч у воду... те... що хоч сядь... те... взагалі. Ага, але сісти то таки можна! (Обоє сідають на колоді).

ОЛЕСЯ: А все таки, ви оповідайте що...

ГРИЦЬКО: Шкода часу! Інший може й оповідав би, а я ні. Інший може й оповідав би тут зараз, що він голодний, як сто чортів. Плів би про якісь дурні пироги, галушки, голубці, хліб, масло, сир, сало, мід, кашу, сметану, бараболю, капусту, фасолю, молоко, борщ... й про інші такі дуже смачні речі для кожного бідного вояка... А я ні... Я вам ось про місяць, про соловейка... Співаю, хоч там у животі... те... взагалі... Я не з тих! Я видержу... хіба щоб ні... та... Нічого не шкодить... Взагалі...

ОЛЕСЯ: (хоче встати): Справді! А я навіть і не подумала про те...

ГРИЦЬКО (наче придержує її): Куди ж ви? Може хочете принести щось попоїсти? Щось добре масного і смачного? І не дуже зимного? О, що то, то ні! Не дозволю! Хіба що дозволив би... Ні, таки не дозволю! А по решті, як хочете... (Олесья встає, Грицько далі сидить на колоді).

2. Я В А.

ПАЛАЖКА (виглядає зправа): Олесью, ти тут? А вечеряти не гадаєш?

ГРИЦЬКО: (підстрибнув із колоди): На, маєш...! Знову стара!

ОЛЕСЯ: Я йду, йду, бабусю!

ПАЛАЖКА: Ов, то й ти тут, синку?

ГРИЦЬКО: Ая... ая... взагалі...

ПАЛАЖКА: А нащо ж ти вуса підголив? Вполудне ще був з вусами... Такі гарні вуса...

ГРИЦЬКО: Вуса? Ага, ви може гадаєте, що то мене ви так у полудне ціпком гнали. О, то був інший! Я нічого! Я дуже спокійний! Я собі осьтут, тільки сидів... ояв... сидів... тойво... взагалі...

ПАЛАЖКА (виходить поволі): А ти, Олесью?

ОЛЕСЯ: Я? А хіба ж мені не можна в сад вийти, соловейка послухати?

ПАЛАЖКА: Ага... соловейка... (іде блище).

ГРИЦЬКО (до себе): Ого, нема дурних! (Голосно): Поважаня! Поважаня! (Салютує й мерщій вибігає).

3. Я В А .

ПАЛАЖКА (лукаво): А що то за соловейко Олесю?
 ОЛЕСЯ: Аво оповідав, бабусю, що дуже голодний...
 ПАЛАЖКА: Хто, соловейко?...
 ОЛЕСЯ: Та ні, цей стрілець...
 ПАЛАЖКА: Ба чого ж він так полетів?
 ОЛЕСЯ: Соловейко?
 ПАЛАЖКА: Ні, той во, ну... стрілець?
 ОЛЕСЯ: Вас певно налякався...
 ПАЛАЖКА (поправляє волосся під хусткою): А я хіба що, опудало? Та годі! Як утік, то дурний. Була б на вечерю покликала...
 ОЛЕСЯ: Нічого, бабусю! Можна буде йому завтра дещо на дорогу приладити. Він має відпустку, тільки до завтра, до вечора...
 ПАЛАЖКА: Та ну... ну...
 ОЛЕСЯ (діловито): Тільки припильнувати треба буде...
 ПАЛАЖКА: То й припильнуй... Ходи ж уже вечеряти...
 (Виходять).

4. Я В А .

ГИЦЬКО (обережно висувається зза вишень). Ов, фе... Шкода! Не треба було християнинові тікати... Був би попоїв... а так... Але зате на завтра вже буде "провіянт". Цікаво що? Ех коби... (запримічує когось): О... о... Якась знову краля суне... Треба щось про "провіянт" згадати... Ану ж... Пст... (Вмовкає).

5. Я В А .

ГАНДЗЯ (входить, з маніжною посмішкою на устах).
 ГРИЦЬКО: Гм... гм...!
 ГАНДЗЯ: Добри-вечір, пане вояк!
 ГРИЦЬКО: О, дай вам Боже здоровлячка!
 ГАНДЗЯ (примильно не дивлячись на нього): Що ж ви лоробляєте, пане вояк, отак на самоті...?
 ГРИЦЬКО (до себе повиснув): Ф..ю..ю..у..в..! Гостро бере! (Голосно): Отак собі, як бачите, стою та й сумую.
 ГАНДЗЯ: Та чого ж так? Хіба немає кому вас розвеселити?
 ГРИЦЬКО: О...о...о.. Ви вгадали!
 ГАНДЗЯ: А може й є? (Спускає очі вділ).
 ГРИЦЬКО (ніби не догадується): Де? Хто? Кажіть?

ГАНДЗЯ (лукаво): Не скажу... Іншим разом...

ГРИЦЬКО (до себе): Грицьку, до роботи! Вперед! (Підступає до Гандзі, голосно): Нехай... Та ви дозвольте!

(Стає на позір): Десятник Люлька! А ви?

ГАНДЗЯ: Гандзя Перинка...

ГРИЦЬКО: Перинка? О... ду-у-уже добре! Гандзя? Знаменито! Ду-у-уже добре! Зараз... зараз... Ага! Знаєте, я вже для вас навіть нову пісню придумав! Ось сідайте, будь ласка, й послухайте! (Обоє сідають на колі):

ГАНДЗЯ: Не може бути...?!

ГРИЦЬКО: Направду! Аво! (співає з гітарою):

“Чи є в світі молодиця,
Як та Гандзя білолиця?
Ой, скажіть же добрі люде,
Що зі мною тепер буде?”

А що?

ГАНДЗЯ: Дуже гарна... Не даром її вже всі вони знають...

ГРИЦЬКО: (нахмутив брови): Від мене, псявіри, навчилися!

ГАНДЗЯ: Від вас? Горобці?

ГРИЦЬКО: Не розумію...

ГАНДЗЯ: Бо ту піснючку в нас уже всі горобці співають...

ГРИЦЬКО: А най то хороба... (Розкладає непорядно руки).

ГАНДЗЯ: Киньте! Якось то буде... А може б ви якоїсь іншої...?

ГРИЦЬКО: Прошу дуже! (Бренькає на гітарі). Зараз... (Задивився на Гандзю). Але... їй-Богу...

ГАНДЗЯ (лукаво): Що?...

ГРИЦЬКО: Дуже гарненька з вас... Гандзя...

ГАНДЗЯ: А з вас дуже хвацький козак... Кращий ніж я гадала... недавно...

ГРИЦЬКО: Гадали? Коли?

ГАНДЗЯ: А тоді, як ви йшли в сад...

ГРИЦЬКО (втішно): То ви знали, що я тут і... і... того й зайшли оце сюди..?

ГАНДЗЯ: М... м... може й того...

ГРИЦЬКО: (до себе, посвиснувши): Кріпись, козаче! (Присувається блище. Гандзя маніжитья). Як так, то я вам мушу щось сказати...

ГАНДЗЯ: Знаю... знаю..! Ось, ліпше скажіть попереду як

там вам воюється з Москалями...

ГРИЦЬКО: Та несогірше. Тільки... голод великий, он що...

ГАНДЗЯ: Справді?

ГРИЦЬКО: Та ж певно... Ось ми поїли весь хліб і тепер беремося вже за шкіру, черевики, ремені, чоботи, сі-
дла.

ГАНДЗЯ: Господи! Якто. Так таки їсьте, черевики...?

ГРИЦЬКО: Ну, так ні! Варені черевики. Кілки цвяшки й
“брензолі” йдуть на бік. Опісля дають трохи перцю й...

ГАНДЗЯ (поцмокує здива): І весь час вас отим годують?

ГРИЦЬКО: Де там! Те все тільки в скоромні дні. В пісні
дістаємо тільки вербову юшку зі свербиусом... А на
друге трохи макухових галушок...

ГАНДЗЯ: І не хорують люде од цього?

ГРИЦЬКО: Нема коли... По другому — звикають по тро-
хи... Найгірше, розуміється, привикнути нашому бра-
тові до юшки з ременів...

ГАНДЗЯ: Бр...р...р...р.! Вже ліпше заспівайте щось...

6. Я В А .

ЯНДРУХ (іде нишком звідтіл, відки надійшла Гандзя й
зупиняється дещо позаду колоди. Заложив руки за спину
й мовчки з легкою посмішкою дивиться, то на Грицька,
то на Гандзю. Вони не закримічують його).

ГРИЦЬКО: Приказ! (Співає настроєво):

“Маєва нічка, леготом дише
Ген співа соловейко,
Пісня кохання...

(уриває раптом, бо закримітив Яндруха. Дивиться ці-
каво на нього).

ГАНДЗЯ (що не бачить ще Яндруха): Чого-ж ви стали?
Співайте ж далі...

ГРИЦЬКО: Добре... добре... Тільки я дуже цікавий, чою
хоче той бовдур, що став над нами й вибалушив бань-
ки наче зроду не бачив людей..?

ГАНДЗЯ: Який бовдур? Де? (Оглядається). А... а.. а...

(Підстрибує з колоди). Ти тут чого?

ЯНДРУХ (посьміхається злобно й мовчить. Гойдається
навшпиньках). Гм... Гм...

ГРИЦЬКО (підводиться з колоди): Угм... Ти тут чого?
(Голосно).

ГАНДЗЯ: Цитьте... Це мій чоловік...

ГРИЦЬКО: Ваш чоловік? А де ж, ви, вуйно, очі мали... Га...
трудно... То кажете, це ваш чоловік?

ГАНДЗЯ: Та ж чоловік...

ГРИЦЬКО: А ви його жінка?

ГАНДЗЯ: Таж-ж певно!

ГРИЦЬКО: То біжіть скоренько до аптики..!

ГАНДЗЯ (зострахом): До аптики..! Чого..?

ГРИЦЬКО: По йодину й бандажі...

ГАНДЗЯ: Та нащо..? Що ви..?

ГРИЦЬКО: Бо вашому... як його на імя?

ЯНДРУХ: Яндрух, прошу пана, Яндрух...

ГРИЦЬКО: Ду-у-уже добре! Бо вашому Яндрухові зараз трапиться прикрий випадок... Біда знаєте, ходять по людях...

ГАНДЗЯ й ЯНДРУХ: Випадок?

ГРИЦЬКО (до Гандзі): Як це ваш чоловік, то йому зараз забагнеться битися зо мною... А я, коби здоров, як то кажуть, хлопець "крепкий" і буду мусів вашого Яндруха трохи вибити. Так менше більше, щоб його рідна мамуня дуже тяжко пізнавала... Взагалі... розумієте...

ГАНДЗЯ: То я біжу... (хоче бігти).

ГРИЦЬКО: Чекайте! А по дорозі принесіть з хати також і подушочку яку, бо як вони (показує на Яндруха) будуть падати на землю, то можуть ще чого доброго потовктися. А так і тьго буде... Шкода, знаєте чоловіка.

ЯНДРУХ (до Гандзі): Куди ти? Чекай! Чекай! Не лети!

ГРИЦЬКО: Як хочете! Ну то починаємо! (Насуває шапку на очі, підносить плечі вгору й поволі підходить до Яндруха. Посвистує).

ЯНДРУХ (далі байдуже гойдається навшпиньках). Та й ви подождіть пане вояк.

ГРИЦЬКО: Якто..!?

ЯНДРУХ: А так, Та ж я й не гадаю битися з вами. Навіть мені не сниться..!

ГРИЦЬКО: Ну, то чого ви тут ще дожидаєте? Махайте! Чим борше, тим ліпше... І... взагалі... чого вас тут принесло?...

ЯНДРУХ: Бо я хотів подивитися, як вона... (моргає вбік Гандзі).

ГРИЦЬКО: Що?..

ЯНДРУХ: Як вона почне...

ГРИЦЬКО: Що почне?

ЯНДРУХ: Та скубти вам волосся з чуприни...

ГРИЦЬКО: (дивиться зострахом на Гандзю й відступається від неї. Отворив широко очі): Як кажете...? Що кажете...?

ЯНДРУХ (посміхається злобно): Те, що чуєте...

ГРИЦЬКО: То вона (хитає головою вбік Гандзі): кажете, скубає волосся з голови..?

ЯНДРУХ: На маеш...

ГРИЦЬКО (замислився): Кажете... скубає .

ЯНДРУХ: Та ще й як... З корінням...

ГАНДЗЯ (що відбігла була вже гень набік і мовчки дивиться відтіль на них): Бреше він! Не слухайте, пане всяк! Він бреше!

ЯНДРУХ (перекривляється їй): Ая, бреше... бреше...

ГАНДЗЯ Бреше!...

ЯНДРУХ (сердито): Бреше... А то, що..? (Відкриває голову й показує на лисину). А то що? Гриби, га?

ГРИЦЬКО (розважливо розкладає руки): Та тут нема що міркувати. (поправляє шапку й пускається тікати). Мое поважання!

ЯНДРУХ (за ним): А чим борше, тим ліпше.... Запримітив гітару, що її лишив Грицько, кричить): Бас! Бас! А бас!

ГРИЦЬКО: А правда! (Бере гітару й вибігає). Поважання!

7. Я В А .

ГАНДЗЯ (по хвилі. Взятася підбоки й поволі підходить до Яндруха): То кажеш, що я скубаю тобі волосся з голови?

ЯНДРУХ (відступається дещо): А може ні?

ГАНДЗЯ (крізь зуби): С...с...скубаю..? Кажи....

ЯНДРУХ: На маеш... А це що? (Знову відкриває голову).

ГАНДЗЯ (вхопила його раптом за сорочку). Як так, то я далі скубати му! (Ловить його за карчило).

ЯНДРУХ(кричить): Аяяй!.. (Тікає. Гандзя держить його й біжить за ним. Чутно лемент Яндруха й голосні ляпаси, тощо).

8. Я В А .

МАРУСЯ (з другого боку. Розглядається): Та чого ж ви крадетесь так... Тут їх уже нема...

ГРИЦЬКО (йде обережно за нею. Пильно розглядається):

Нема..? Знаменито! (поправляє одяг, вистрипився).
Дозвольте ж: Десятник Люлька! (Стукає закабланими).

А ви?...

МАРУСЯ: Я Маруся...

ГРИЦЬКО: Маруся? Знаменито! Ду-у-уже добре! Знаменито.... (Чутно голосніший лемент Яндруха): О..о...
(Підстрибнув схвильований).

МАРУСЯ: Е, то вони там у хаті... Та чого ж отак наполошились..? (сміється).

ГРИЦЬКО (гордо): Бо вона скубе його...

МАРУСЯ: Скубе? А ви як знаєте?...

ГРИЦЬКО: Я догадуюсь...

МАРУСЯ: А хіба воно так страшно?

ГРИЦЬКО: Ну... знаєте... Взагалі... розу... ..

МАРУСЯ: А на війні як?

ГРИЦЬКО: Е, це інше діло... Там Москаль... .. жінки..

МАРУСЯ: То жінки страшніші від Москаль... ?

ГРИЦЬКО: А... а.. а.. та ж певно..! Що там Москаль.. Це для нас просто виграшки... Надбійжити буває, такий Москаль, а чоловік до нього націлиться з крика... А він зараз упаде. Чоловік стрілить, а він устає. Чоловік ще раз стрілить, а він утікне... Дурний народ знаєте, ці Москалі... Ну, а тепер, Марусю, сідайте собі трохи осьтут і я вам.. ану вгадайте, що?

МАРУСЯ (сідає з Грицьком на колоду). А д ж я можу знати...

ГРИЦЬКО: ...Я вам заспіваю нову пісню, що тільки я вас придумав..!

МАРУСЯ: Для мене? О, ви дуже добрі.

ГРИЦЬКО (співає під супровід гітари):

“Марусю серденько, пожалій мене!
Дай мені своє серце, я тобі моє...”

МАРУСЯ (підтягає за ним).

ГРИЦЬКО (підвівся сердито): Звідкіля ви знаєте тої пісні? Хто вас її навчив?

МАРУСЯ: О, вони навчили мене дуже багатько пісень...

ГРИЦЬКО (сердито): А вони від мене навчилися!..

МАРУСЯ: Хто, бабуня? Та вони вас і на очі певно ніколи не бачили. Хочете підемо до них... то побачимо...

ГРИЦЬКО (поквапцем): До бабуні?! О, ні, ні! Дуже дя-

кую! Нема-нема... Ще чого... О... тут так гарно, Марусю!

МАРУСЯ: Нічого собі...

ГРИЦЬКО (раптом стукнув себе пальцем об чоло наче пригадав щось): Знаєте, що Марусю?

МАРУСЯ: Ще не знаю...

ГРИЦЬКО: Я завтра передвечером мушу вже вертати до сотні... Я дістав відпустку тільки на два дні... Але, якби вам хтось казав, щоб ви приладили мені щось на дорогу, наприклад якесь сало, або масло, або на впертоґо ковбасу, або скажемо якісь добре помащені пироги, або галушки, якийсь там хліб, чи книш, то не вірте йому, як собаці...

МАРУСЯ: Приказ... десятнику! (Підносить руку до чола, наче салютує).

ГРИЦЬКО (поквапцем): Або, як хочете, значить, як ви гарна дівчина...

МАРУСЯ: Ще що...

ГРИЦЬКО: То... то... можете... вірити... Можемо навіть послухати тої мудрої ради...

МАРУСЯ (як попередю): Приказ, пане десятнику!

ГРИЦЬКО (обіймає її): Ви... Марусю... дуже гарна, дуже добра!..

МАРУСЯ: Ще що...

ГРИЦЬКО: Знаєте що, я вам заспіваю тепер іншої пісеньки, такої, що її ваша бабуня ще напевно не знає. (Співає під супровід гітари):

“Маєва нічка, леготом дише,
Ген співа соловейко,
Пісня кохання...

(Урвав, бо хтось поблизу здорово застогнав).

МАРУСЯ: Що це?

ГРИЦЬКО (по хвилі): Е, певно причулося нам... (Далі співає):

“...Пісня кохання...

(Знову вриває, бо знову чуто якийсь стогін).

МАРУСЯ: Хто б то?

ГРИЦЬКО: Може який дух?..

МАРУСЯ: Ні! То Яндрух..! О... пізнаю! Ходімо, бо ще нас тут застукає. А я й так уже мушу додому. Підведете мене? Недалечко...

ГРИЦЬКО (виструнюється): Приказ! (Виходять обоє).

9. Я В А .

ЯНДРУХ(підв'язаний білою хустиною. З одного боку хустину помітно піднесла пухлина. Придержує щось рукою позаду на спині. Налягає на ногу. Постогнує): Ні... ні... Моя жінка не микає волосся з голови... Не скубас... Ні... (Раптом бере руку зза спини й показує в руці жмут волосся з кінського хвоста). А це що..? Гриби..? (Переходить).

10. Я В А .

ГРИЦЬКО (затирає руки): Н...но... Буде "провіянту", що хоч і завались. Хто знає, чи й на віз заберу... (Оглядається швидко). На маєш... А то що? (Придивляється ліпше): Агі!.. Якийсь мішок із бабами розв'язався... Ще якась іде... Е... е..! Цього вже за багато... Досить із мене вже на сьогодні. Нема — нема..! Досить... А як скаже "добрий вечір"? Ну, то що..? Не обізвуся та й годі. Нема жадний "добрий вечір" і вже! А може й обізватися? Було б не гарно... Від добра, кажуть, голова не схне... І хто знає. (Відвертається й ховає руки в кишені).

11. Я В А .

КАТЕРИНА (переходить. Дивиться цікаво на Грицька):
Добрий вечір!

ГРИЦЬКО (здвигає раменами й не відвертаючись, байдуже): Добрий вечір...

КАТЕРИНА (здива зупиняється. До себе): Ов, якийсь дуже гордовитий... (Вертається й ще раз поволі переходить. На ході): Гм... гм... гм... (Кашляє).

ГРИЦЬКО (до себе): Ні, не видержу... (Повертається до Катерини): О... о... Я гадав, що то якийсь собі хлопчисько, а то... (Живо поскочив до Катерини) дівчина як малина! Добрий вечір! Розуміється, що "добрий вечір"!

КАТЕРИНА: Добрий вечір!

ГРИЦЬКО: А куди ж так Бог провадить?

КАТЕРИНА: До посестри Олесі я...

ГРИЦЬКО: До Олесі? Та вона вже десь спати лягла!

КАТЕРИНА: А ви як знаєте?

ГРИЦЬКО: Пізно вже, то й гадаю... А по другому чого вам отак поспішати... Краще ось, побалакаймо гарненько...

КАТЕРИНА: А я вас ще навіть не знаю... (Перехилила голову й перебирає намисто).

ГРИЦЬКО: О... о... о... (Виструнився й стукнув зап'ятками): Десятник Люлька! А ви?

КАТЕРИНА: Катерина.

ГРИЦЬКО: Катерина? Не може бути! Знаменито! Ду-у-уже добре! Зараз... зараз... Ага! Будь ласка! (Співає з гітарою):

“Катерино, люба, мила,
Сватав б тебе, так несила...
Не до жартів, до любови —
В Катерини чорні брови”.

О, то я цю нову пісню вигадав для вас, але ви зараз скажете, що ви її вже знаєте. Але це неправда, бо ви її від мене навчилися...!

КАТЕРИНА: О, то ви вгадько, великий...!

ГРИЦЬКО: Авжеж! Мене й хотіли вже війтом вибрати, але я мусів іти на війну й так воно розбилося!..

КАТЕРИНА: Якже-ж ви там воюєте на тій війні? Я чула, що ви багато Москалів у полон взяли.

ГРИЦЬКО: Ге... ге... Що багато. Ми, хочете знати, ловимо їх як кіт миші. Хочете знати, то ми вже їх усіх у полон заняли. Геть усіх вилапали до чиста!

КАТЕРИНА: Ну, а з ким же тепер воюєте, як ви їх усіх уже вилапали?..

ГРИЦЬКО: З ким? Зараз... зараз... Ага! Хочете знати, то було так: Як уже мало що було, то один їх генерал каже до мене: “Замирімся”! А я йому: “Ні” — кажу: “як умів ти починати війну, то мусиш зуміти й покінчити її по людськи. Як хто собі — кажу йому — постелить так і спати ме. І воювали ми далі.

КАТЕРИНА: Але ви сказали, що всі вони з годом у неволю вашу попали...

ГРИЦЬКО: Всі...? Зараз... зараз... Ага! Отож як ми усіх вилапали, як руді миші, то ми зараз собі погадали: Добре, добре, але з ким тепер нам битися? А тут війна, знаєте, ще не покінчена й битись на “Гвавт” треба. Рада в раду, походились ми до купи й радимо, аж пріємо. І потім... ага... врадили ми, що треба трохи Москалів відпустити, щоб, знаєте, було з ким воювати. Так і зробили ми й війна, як бачите, йде далі. О...

КАТЕРИНА: Так ось, як воно...

ГРИЦЬКО: А видите..!

КАТЕРИНА: Заспівайте ж ще якої..

ГРИЦЬКО: Знаменито! (Співає):

“Маєва нічка, леготом дише,
Ген співа соловейко...
Пісня кохання...”

(урвав, сумно). Ая, співай... співай... Такому соловейкові, що співати, як добре пополуднував і повечеряв... А чоловік...

КАТЕРИНА: Про що це ви?

ГРИЦЬКО: Нічого... Нічого... Це мені так пригадалося, як оден мій товариш усе каже... (До себе, вбік): Та що я буду крутити тут! Скажу просто з моста, що голодний як пес і вже!

КАТЕРИНА (зачула): Що, що скажете?

ГРИЦЬКО: Що я забув сьогодні повечеряти...

КАТЕРИНА: На маєш... Тож і кажіть. А ось ходіть до нас і повечеряєте...

ГРИЦЬКО: Знаменито! Ду-у-у-уже добре! Це мені подобається!

КАТЕРИНА: Так ходіть!

ГРИЦЬКО: Лечу, серце моє! Лечу на крилах..! (Виходить)

Завіса.

ТРЕТЯ ДІЯ

Сад під вечір.

1. Я В А .

ГРИЦЬКО (їде й тягне за собою Пилипа): О, тут, бачите вуйку, моя головна квартира... “Штаб”... Дуже добре, що ви прийшли, вуйку...

ПИЛИП: Але я вже мушу вертатися до міста... Вже смеркає...

ГРИЦЬКО: Добре, добре... Підемо разом! Я теж мушу вже вертатися до сотні...

ПИЛИП: Слухай... але я вже йду. Чоловік хоче спати. Тої ночі мав службу...

ГРИЦЬКО: Та чекайте на мене! Я ось за годину... дві вже можу йти. Ви ж по службі й поспішати вам нічого. А так допоможете мені “провіянт” нести!

ПИЛИП: “Провіянт”? Який “провіянт”..?!

ГРИЦЬКО: А правда... Ви нічого ще не знаєте... Вуйку!
Мені пішло тут як по маслі! Я собі тут аж чотири ба-
бі найшов...

ПИЛИП: Чотири..? Ги... ги... ги...

ГРИЦЬКО: Кажу вам, кожна, як писанка..! Як рожа! Як
малина!

ПИЛИП: Як діжина!

ГРИЦЬКО: І кожна обіцяла мені...

ПИЛИП (перебив): Щ? Що?

ГРИЦЬКО: Що тільки хочете..! Взагалі “провіянт”. Сало,
масло, пироги...

ПИЛИП (поквапцем): О, як так, то я тобі поможу...

ГРИЦЬКО (дивиться підозріло на нього): Нема —нема...
А по решті, я сам якось те все понесу. (Замислено). А
ви може й ліпше не чекайте на мене...

ПИЛИП (зі запалом): О, ні! Я зачекаю! Як так просиш, то
зачекаю. Я не свиня...

ГРИШ О: Хто просить? (Кисло). Як хочете! (Набік)
Ось, і напивав собі клопоту...

ПИЛИП: Ну, але де ж той “провіянт”, бо щось я його не
бачу...

ГРИЦЬКО: А ось зараз і поносять.

ПИЛИП: Слухай... но... Але вони хіба не знають одна про
другу... Знаєш, баба задрісне сотворіння... Як же ж
ти собі з ними раду даси..?

ГРИЦЬКО: Не журіться... Я добре улаштувався!

ПИЛИП: Як? Як?

ГРИЦЬКО: А ось так: Перша прийде, як закує зазуля. Ні-
би я!... Друга прийде, як я закашляю. Третя коли за-
плещу в долоні, а четверта, як засвищу. А що ви гада-
єте, я робив у день? Я добре вмовився з ними. До-
кладно!

ПИЛИП: Ну, як так, то що іншого. Роби ж своє, небоже,
та не гайся... А я таки десь тут близько прилишуся,
щоб тобі не треба було за мною шукати. По решті й
ноги болять христіянина... О... там во на оборозі при-
ляжу трохи й відпочину...

ГРИЦЬКО: Ну, то йдіть, ідіть, бо ось зараз почнуть злази-
тися мої баби.

ПИЛИП (пішов).

2. Я В А .

ГРИЦЬКО (помислив): Жарт, жартом, але треба мені з тими бабами якийсь письменний порядок зробити! Мусить бути чейже якийсь рахунок... Зараз... (Витягає записник і сідає на колоді). Зараз... Ото ж ця чорнява... як же їй... ага Олесья... (записує олівцем) казала, значить, масло, скажемо, кільо; сметани — 2 літри. Пирогои. Тепер та... о... молодиця: Сало — 2 кіля. Голубці гречані, два хліби. А ця в червоній спідниці... на маеш... забув... (Пригадує). Калина — ні. Настя — те ж ні... Галя... Ганя... Дарка... Марта.. Ігі,, Ага! Маруся! Від тої знову прийде; Ковбаса... не знати скільки... Ех, коби так зо два обручі... Пирогои... Гм... трохи буде за багато тих пирогів, але трудно... І свіжий книш... Це розумію! Тепер ще ця синьоока... зараз... зараз... о... Катерина. Від цьої заходить дві плесканки сира... сама казала... два книші... знаменито... ї що то ще... ага... ще масло й сушені сливки... Мудра річ... (Весь час записує в записнику). Н...но! “фертіг”! Починаємо! (Встає, поправляє отяг, покруктує й плеще в долоні. Одну руку заложив за пояс, другою взявся за бік).

3. Я В А .

ОЛЕСЯ (трохи згодом): Добрий вечір! Ви вже чекаєте? (Підходить перехиливши голову до Грицька).

ГРИЦЬКО: Добрий вечір! (Здоровить виструнувшись Олесью). Щиро здоровлю. Якже ж там... гм.. гм...

ОЛЕСЯ: Як бачите... (маніжитья).

ГРИЦЬКО (хоче обняти її, та раптом зводить невдоволено брови вгору): Добре... добре... Але я дуже “перепрашаю”. (Ловить себе за чоло). А... а... а... так воно...? Значить вже не любите мене... Зраджуєте...

ОЛЕСЯ: Що ви..?! (Дуже здивовано).

ГРИЦЬКО: Дуже “перепрашаю”, але я нічого не бачу. (Обходить її навкруги й пильно приглядається). Ні... ні... Таки нічого не бачу. Зраджуєте мене... Ви вже собі десь певно нашли іншого...

ОЛЕСЯ: Про що ви? Чого не бачите?

ГРИЦЬКО: Як то чого? А ви ж виразно казали, що зараз... зараз... (Заглядає до записника). Від вас приходять... о прошу: 1 кільо масла, 2 літри сметани й пирогои... О,

прошу! Тут стоїть, як бик! Нема ніякого шахрайства...
 Прошу... (Бє рукою по записнику). Мали... обіцяли
 принести...

ОЛЕСЯ (сміється): Ото раз! А я так налякалася. То ви
 про це?.. Не принесла, бо хотіла вас спитати, чи ви
 волієте, щоб вам може сметану до одної пляшки всипати.
 Бо ми дали до двох менших... Є більша, але до неї не пішло би дві літри...

ГРИЦЬКО (зразу повеселішав): Хіба що так! А це то
 "фук". Хап його соловей! Нехай буде..!

ОЛЕСЯ: То я збіжу та принесу!

ГРИЦЬКО: Біжіть, серце! Та поспішайте!

ОЛЕСЯ: Авже ж! (Вибігає).

4. Я В А .

ГРИЦЬКО (сам): Прошу..! З порожніми руками біжить
 "цивільбанда" до чоловіка!.. Аж піт ударив на хлопа...
 (З-рідом). Ну й чого ж вона так довго бариться?
 (Плеще).

Голос зазулі (близько): Ку-ку! Ку-ку!

ГРИЦЬКО (підскочив і махає рукою): Пст...! Тихо! Тихо!
 Пст! Ти вдуріла?

Хтось (свище поблизу).

ГРИЦЬКО (зострахом): Який там дідько свище знову..?
 Ов... фе... А що ж тепер буде..? (Поцмокує скрививши-
 шись й бігає безрадно то сюди, то туди). Ов, зле... ов,
 біда..! Три бабі на раз злізеться..!

Хтось (кашляє грімко).

ГРИЦЬКО (аж присів зостраха): На маєш, (люто). А най
 то мара візьме! Всі баби нараз позлітаються... Йой, а
 що ж я тепер бідний буду робити? Де ж мені сховати-
 ся..? (Ховається в глибині за вишнями).

5. Я В А .

ЯНДРУХ (насвистує, та закашлявся): Ігі... Чогось кашель
 чоловіка вчипився... Але я собі з нього свищу... (Свище
 й переходить).

ГРИЦЬКО (підноситься зза вишень і люто махає кулаком
 у бік Яндруха). І... і... і..., ти старий свистуне! Як я то-
 бі свисну... Старе, а свище, як сопілка. (Швидко хова-
 ється, бо чутно, що хтось іде).

6. Я В А .

Олеся і Маруся впадають зправа (не разом), Гандзя й Катерина зліва. У кожної в руках клунок із "провіянтом". Побачивши себе, пристають і зиркають цікаво й здивовано одна на одну. Посміхаються силувано.

ГАНДЗЯ: (по хвилині) О... о... о...

МАРУСЯ: А... а... а..

ОЛЕСЯ: О... о... ..

КАТЕРИНА: Гм... гм...

ОЛЕСЯ (обі): Гм... гм...

МАРУСЯ: Гм... гм...

КАТЕРИНА: Гм... гм..

ГАНДЗЯ: Куди ж ви так, дівчатка... пустилися..?

МАРУСЯ: Та ось так... А... а ви куди?

ГАНДЗЯ: Та ось так... о...

ДІВЧАТА (не разом): Ага... ага...

ГАНДЗЯ: Агі..! Пек-за-пек! Ба чого ж ми тут поставали... неначе не бачили себе ніколи?! Ходім!

ОЛЕСЯ: Ідть... ідть... Я зачекаю ще тут хвилюку...

МАРУСЯ: Я, сестро, теж подожду тут трохи...

КАТЕРИНА: І я... Мені теж не спішно...

ГАНДЗЯ: Ну.. то й я подожду тут...

ВСІ (декілька хвиль мовчать і зиркають на себе зпід лоба).

ГАНДЗЯ: А я собі ось сяду... Ноги болять стояти... (Сідає, клунок кладе біля себе).

КАТЕРИНА: І справді... (Сідає. Клунок як у Гандзі).

ОЛЕСЯ: І мені б сісти... (Сідає й собі з клунком побіч).

МАРУСЯ: Або я що? Ноги в мене теж не зі заліза... (Сідає, клунок ставить поруч себе, як останні).

Всі (Знову мовчать якусь хвилину).

КАТЕРИНА: І незнатоньки, коли вони прийдуть..?

ВСІ (цікаво): Хто? хто? хто?

КАТЕРИНА: Та "ігомосьць"... паски святити... аво (показує на клунки).

ВСІ (регочуть).

7. Я В А .

ПАЛАЖКА (праворуч): Олесю... Олесю..!

ОЛЕСЯ: Я тут, бабусю! (Схопилась).

ПАЛАЖКА: Та я забула тобі дитинко сказати, щоби ти наказала тому своєму стрільцеві, щоб фляшки нам при нагоді віддав... "Паметайси", дитинко... (Пішла).

ОЛЕСЯ: (спаленіла): Добре... бабусю..!

8. Я В А.

ВСІ (зірвалися й обступили Олесю. Клунок лишують).
А... а.. ..!

ГАНДЗЯ: Слухай Олесю... Що то за стрілець, що має то-
бі паску святити?

ОЛЕСЯ (спочатку збентежена, а далі гордо відхиляє го-
лову): Гадаєте, що не скажу? Таким хлопцем кожна з
вас хотіла б похвалитись...

ВСІ: Хто? Який він? Кажі!

ОЛЕСЯ (гордо): Десятник Люлька!

ВСІ (заметушилися і сплеснули в долоні): Десятник Люль-
ка? Десятник Люлька? Десятник Люлька?

ОЛЕСЯ (закопилила пишно губи і перехилила голову):
Ага..! А видите!

ГАНДЗЯ (зі серцем до себе): А ти зраднику!

КАТЕРИНА (до себе): Стривай, драбуго!

МАРУСЯ: А то... пройдисвіт..!

ОЛЕСЯ (дивиться на них здивовано): Чого ж ви?

МАРУСЯ (глумливо): Найшла ти собі, небого, хлопця...
Таж він казав, що тільки мене любить...

ОЛЕСЯ: Тобі?

КАТЕРИНА: І мені! У нас ночував тої ночі...

ОЛЕСЯ: І тобі (До себе). Ах, ти баламуте..!

ГАНДЗЯ (люто): Та то тільки такому то все волосся
вирвати з маківниці... Кропивою спарити. Коцюбою ви-
мастити по крижах, щоб знав, як жінок дурити...

ГРИЦЬКО (підноситься зза вишень, бистро оглядається
й миттю знову ховається).

КАТЕРИНА: А хіба він і з вами..?

ОЛЕСЯ: Ще й з вами..?

ГАНДЗЯ: На маєш... А кому же я оце принесла..? (Пока-
зує на клунок).

ВСІ (кричать): Так воно? То так? Чекай же ти!

ГАНДЗЯ (ловиться рукою за чоло): Стривайте! Пст! Не
кричіть! Ось, аби він прийшов, то достанеться вже йо-
му на горіхи. Хочби тільки від мене... Але як будете го-
моніти, то сполошите його й він не прийде. І все про-
паде!

КАТЕРИНА: Справді! Він ось повинен уже надійти...

МАРУСЯ: То заховаймося де!...

ОЛЕСЯ: А потім наскочимо!

ГАНДЗЯ (півголосом): Але наперед повідносім "паски"

до дому... Не дістане нічого від нас такий фільозоф з квасним зубом. А потім я закую, як зазуля. То він так мав мене кликати, а тепер він буде гадати, що то я його кличу. А як я закую, то ви всі вже будьте готові й біжіть сюди. Беріть в руки, що попаде: кацюбу, гачок, горнець, щоб було чим того мудрагелика привітати.

ВСІ: Так! Так!

МАРУСЯ: А як він утікне, як побачить нас?

ГАНДЗЯ: Та куди? Звідси він нікуди не може втікти, як допильнуємо. Він міг би тікати тільки через сугиці, що коло тебе, Марусю, або коло моєї хати. Туди (показує вглиб сцени) хіба через Климову стодолу він не полізе.

ОЛЕСЯ: Дурниці все... Аби тільки голубчик прийшов. Я не дарую цьому розбійникові!

МАРУСЯ: І я ні!

КАТЕРИНА: Ні я!

ГАНДЗЯ: Ви можете, ; я таки ні! Геть обскубаю мудрагелика! Ну, біжим. Т... вважайте! (Вибігають по одній).

9. Я В А .

ГРИЦЬКО (вилізає швидко зза корчів. Розпинає комір. Метушиться, поцмокує налякано). Йой... що мені робити...? Ой, що мені робитоньки...? Де мені подітися? Аяй! Бідна ж моя головонька! Затовчуть, відьми христіянина! Аяй! (Раптом пристає й щось напружено міркує. Зрадів) Є! Є! Йй-Богу добре! Біжу по вуйка! (Біжить углиб). Перша кляса!

10. Я В А .

За кілька хвилин.

ГРИЦЬКО (тягне Пилипа): Так дивіться: Як...

ПИЛИП (протирає з просоння очі): Чекай же... А де-ж "провіянт"...?

ГРИЦЬКО (нетерпляче): Е, "провіянт" уже пропав! Про це вже навіть шкода говорити! Ось ціла штука, щоб мені звідси цілому якось видрапатися...

ПИЛИП: На маєш... Як то?

ГРИЦЬКО: А так, що вони хочуть на мене робити наступ! "Штурм"!

ПИЛИП: "Штурм"? Хто?

ГРИЦЬКО: Баби...

ПИЛИП (зострахом): Баби? "Штурм"? Як то, то мене вже нема! Нема чого мені мішатися в чужі порахунки... Сервус! (Хоче тікати).

ГРИЦЬКО (придержує його): Нема-нема... Мусите мене ратувати. Вам вони нічого не зробиють.

ПИЛИП: Чекай же... Ба ти ж сам не можеш зробити "рікцуг"? Тікай тай "фертік"!

ГРИЦЬКО: Нема куди, вуйку! Вони всі мости вже висадили в воздух... Вуйку! Захуйтеся тут близько... о там під оборогом і слухайте добре. Як мені поведе пробитися якомсь і самому втікти, то все гаразд. Я спробую. Але, як не буде виходу, то я крикну: "Гурра". Тоді ви летіть сюди і ратуйте мене.

ПИЛИП: Гарештувати тебе? О, що то, то ні! Нічого з того не буде... За що я тебе маю арештувати? Свого рідного сестрінка... о, ні. За що?

ГРИЦЬКО: За ніщо, вуйку. Ця тільки так на жарт. Як ви арештуєте мене, то бодай не будуть до мене чіплятися!

ПИЛИП: А... а...а! Розумію! Добре! Я тебе 'приарештую'!

ГРИЦЬКО: Памятайте: Як я крикну "Гурра"! Ну, а тепер біжіть під оборіг і слухайте. (Випихає його).

ПИЛИП (притакує головою): Так! Так! Знаю! (Іде).

11. Я В А.

ГРИЦЬКО (затирає руки): Ну, тепер уже чоловік безпечний. Якомсь то буде! (Наслухує зза вишень).

ГОЛОС ГАНДЗІ: Ку-ку! Ку-ку! (здалека).

ГРИЦЬКО: О прошу! Зазулька! Зазуленька! (Перекричується тихцем) Ку-ку! Ку-ку! Ку-ку-ріку! Аякже! Самої тої! Нема-нема! Нема дурних зазуленько! (До себе). Оту г перечекаю аж вони підуть собі. А тоді тільки фю-ю на волю! (Швидко ховається).

12. Я В А.

ГАНДЗЯ (За нею Катерина, а з другого боку Маруся й Олеся. В одній коцюба, в другій погрібач, в третій глечик): Ова... а деж він?

КАТЕРИНА: А може де біда сховався тут?

ГАНДЗЯ: Чекайте, я погляну! (Йде вглиб за вишні. По хвилині кричить): Є! А ти тут, пташку!

ВСІ: Держіть його добре!

13. Я В А .

ГАНДЗЯ (тягне за собою Грицька, що скорчився вдвоє):
 Ходи голубчику... ходи...
 ВСІ (мигом обступають його). Добривечір, хлопчику! Як
 здоровлячко? Поздоровляємо!
 ГРИЦЬКО: Я дуже "перепрашаю", але я не маю часу...
 (Хоче тікати, та Гандзя й дівчата придержують його).
 ГАНДЗЯ: Шкода, що хочеш...
 КАТЕРИНА: Навіть не пробуйте тікати...
 ГРИЦЬКО: "Перепрашаю"... але...
 ГАНДЗЯ: Скидай шапку!
 ГРИЦЬКО (зстрахом): Скубати будете? (Голосно):
 Гурра! Гурра!
 ВСІ (замовкли й переглядаються).

14. Я В А .

ПИЛИП (здалека): "Форвертс"! "Габтахт"! Стій бо стрі-
 ляю! "Алярм"! "Гальт"! "Гальт"! (Впадає на сцену з
 крісом у руках і далі кричить): "Гальт"! "Гальт"!
 Стій, бо вистрілю з гострої кулі! "Гальт"! (До живок)
 "Абтретен"! Відступитися, бо...
 ДІВЧАТА (відскакують від Грицька).
 ПИЛИП: Десятник Грицько Люлька?!
 ГРИЦЬКО (на позір): "Гир"!
 ПИЛИП: Приарештовую тебе! Скидай "багнет"!
 ГРИЦЬКО (скидає пояс з багнетом і передає Пилипові):
 "Бефель"!
 ГАНДЗЯ (сплеснула руками): Де ж ви його берете? Що
 він вам зробив? Пустіть його! Не мучте його! Де ви
 його берете?
 ПИЛИП (покручує вуса): До кр..р...р.міналу! За що не
 знаю. Такий "бефель" прийшов...
 ГАНДЗЯ: Змилуйтесь... А як довго він там буде?
 ПИЛИП: То залежить... Або десять літ або двадцять, або
 й більше.
 МАРУСЯ: Господи... Така велика кара... Змилосердіться
 пустіть!
 ГАНДЗЯ: Не губить його!
 КАТЕРИНА: Пане старший, пустіть... Він уже більше не
 буде...
 ПИЛИП: Не можна...
 ОЛЕСЯ: Пожалійте, пане старший, пустіть...

ГРИЦЬКО (звів сумно брови й наставляє руки): Будете кувати, пане генерал, то куйте...

ОЛЕСЯ (стає між ними): О, ні! Бодай не куйте, пане старший!

ІНШІ: Не куйте! Не куйте! Пощадіть хлонця... Даруйте!

ГАНДЗЯ: А що ж він там буде їсти бідний у тім "криміналі"....?

ПИЛИП: Воду і дубову кору...

ГРИЦЬКО (сумно махає рукою й важко зітхає): Ех, знаємо вже...

ГАНДЗЯ (поквапцем): Пане старший! Пане старший! Чи можете подождати ще хвилину?

ПИЛИП: Гм...

ГАНДЗЯ (Гладить Пилипа по лиці): Подождете, пане старший?

ПИЛИП (покручує вуса): Н... н...о, для вас — подожду..

ГАНДЗЯ (скликає дівчат до куги й перешіптується з ними. Згодом голосно до Пилипа): Так подождете?

ПИЛИП: Та ж кажу, що подожду...

ГАНДЗЯ (й дівчата вибігають).

15. Я В А .

ГРИЦЬКО (підстрибнув на radoшах): Вуйку, "провіант" іде!...

ПИЛИП (гордо): А видиш, що варта вуйко...!

ГРИЦЬКО: Знаменитий вуйко! (Бе Пилипа по плечах).

ПИЛИП: Пст! Вже йдуть!

16. Я В А .

Олеся, Катерина, Гандзя й Маруся вбігають із клунками.

ГАНДЗЯ (виступає вперед): Маємо до вас просьбу, пане старший...

ПИЛИП: Говоріть! (Набундючився).

ГАНДЗЯ: Я хотіла... тее трохи... (підносить клунок). Як там такий голод... то...

ПИЛИП (поквапцем): Ага! Дозволяю! Дозволяю!

ГАНДЗЯ (до Грицькя): Прошу! (дає йому клунок).

ГРИЦЬКО (наче не хоче): А.. а..а.. Та де ж би я...

ПИЛИП (гостро): Бери!

ГРИЦЬКО (виструнився): Приказ! (Бере). Широ дякую!

ОЛЕСЯ: І я... прошу... (Дає клунок).

ГРИЦЬКО: Мені? А... а... а... Виключене...

ПИЛИП (гримає): Бери!

ГРИЦЬКО: “Бефель”! (Стає на “позір”, сальютує й бере).
Сердешне спасибі!

МАРУСЯ: Я те ж... (Підносить Грицькові свій клунок).
Будь ласка...

ГРИЦЬКО: Для мене? А... а.. а.. Що то, то ні...

ПИЛИП: Бери!

ГРИЦЬКО: “Бефель”! (Взяв) Красненько дякую!

КАТЕРИНА: І від мене... (передає “провіянт”). Будь ла-
ска...

ГРИЦЬКО: Ніби мені? А... а.. а.. Ніяк не можу...

ПИЛИП (гукає): Бери!

ГРИЦЬКО (на позір): Приказ, пане генерале! (Бере). Щи-
реньке спасибі, вам..! (Не може собі ради дати з клун-
ками).

ПИЛИП: Чекай но, небоже, я тобі поможу... (Хоче брати
клунок).

ГРИЦЬКО (поквапцем): Нема — нема... О, вже добре!

ПИЛИП: Ну, марш! У дорогу! Сервус! (До жінок).

ГРИЦЬКО (стукає закаблуками).

ГАНДЖЯ й дівчата: Дай Боже здоровля!

ОЛЕСЯ (швидко): А знову приходіть!

ГРИЦЬКО: До кого?

ВСІ: До мене! До мене!

ГРИЦЬКО: Прийду! Здорові бувайте й лихом не помінай-
те! Гарзд!

ВСІ: Щасливої дороги! (Виходять. Попереду Грицько, за
ним Пилип поштовхує його, далі Гандзя, Олеся, Кате-
рина й Маруся. Музика грає похід).

Завіса.